

MÜSTƏQİLLİK DÖVRÜ UŞAQ ƏDƏBİYYATININ DİL XÜSUSİYYƏTLƏRİNƏ BİR BAXIŞ

Məqalədə müstəqillik illərində (1991-2019) Azərbaycanca yaranmış uşaq ədəbiyyatının dil xüsusiyyətlərindən bəhs edilir. Dilin ən dəyişkən və intensiv qatı leksika olduğu üçün dəyişikliklər də məhz dilin bu qatında getmişdir. Müstəqillik illəri uşaq ədəbiyyatının leksikasi, mövzu və ideyası əvvəlki dövrlərin ədəbiyyatından tam olmasa da qismən fərqlənir. Bu dəyişikliklər leksikada olduğu kimi konseptlərdə də öz əksini tapır. Bəzi konseptlər var ki, onlar yalnız müstəqillik illərində uşaq ədəbiyyatının dil xüsusiyyətlərinin formalaşmasında əsas amil kimi çıxış etməyə başlad.

Açar sözlər: *nəsr, nəzm, müstəqillik, leksika, uşaq, ədəbiyyat.*

1991-ci ilin oktyabr ayının 18-də Azərbaycan Ali Sovetinin sessiyası Dövlət Müstəqilliyi haqqında Konstitusiyası Aktı qəbul etdi. Bununla bağlı bütün səhələrdə olduğu kimi uşaq ədəbiyyatında da böyük dönüş baş verdi. Azadlıq, vətən, müharibə, demokratiya, milli-mənəvi dəyərlər, islam kimi mövzular uşaq ədəbiyyatına gətirildi. Bu ədəbi proseslər "Koroğlu", "Dədə Qorqud" obraz və motivlərinin gündəmə gətirilməsi ilə də davam etdi.

Xalqın azadlıq arzusu, istəq və ümidləri, tüğyan edən Qarabağ problemi uşaq ədəbiyyatında yer almış nəsr və nəzm əsərlərində əksini tapmışdır.

XX əsrdə olduğu kimi müstəqillik dövründə də yazılı uşaq ədəbiyyatı əsasən folklorlardan, şifahi xalq ədəbiyyatından bəhrələnməkdə idi. Müstəqillik dövründə yazıb-yaradan şair və yazıçılar yaratdıqları əsərlərin mövzusu əsasən folklorlardan qaynaqlanırdı.

Azərbaycan uşaq ədəbiyyatı bu günə kimi müxtəlif janrlar üzrə inkişaf mərhələsi keçmişdir. Görkəmli maarifçi, şair S.Ə.Şirvanidən başlamış müstəqillik illərimiz də daxil olmaqla uşaqlar üçün gözəl əsərlər yazan qələm sahiblərimiz yorulmadan çalışmış, yeni-yeni əsərlər ərsəyə gətirmişlər.

XX əsrin sonu və XXI əsrin əvvəllərində Azərbaycan təhsil sisteminin Avropaya inteqrasiyası ilə əlaqədar olaraq milli uşaq ədəbiyyatımızın qarşısında yeni vəzifələr dayandı. Uşaq yazıçılarımız dərinədən dərk etdilər ki, ədəbiyyat məktəblə sırf bağlı olmalı, qaldırılan hər bir problem məktəblini düşündürməlidir.

Azərbaycan uşaq ədəbiyyatının son illər meydana gəlmiş ədəbi yaradıcılığını araşdırdıqda belə bir nəticəyə gəlmək olar ki, uşaqlar üçün yazan qələm sahiblərimiz öz istedadlarını çərçivəsində kiçik yaşlı oxucuların təlim-tərbiyəsinə, mənəvi dəyərlərin inkişafına və formalaşmasına təsir edən əsərlər yaratmağa çalışmışlar.

Xüsusilə müstəqillik illərindən sonra uşaq ədəbiyyatı sahəsində yeni mo-

Məqalə tarixçəsi:

Göndərilib: 18.05.2019, qəbul edilib: 21.06.2019

tivli əsərlərin yaradılmasına meyil artmışdır. Son illər uşaq ədəbiyyatımızın inkişafında İ.Tapdıq, Z.Xəlil, Q.Isabəyli, Ə.Quluzadə, S.Nuruqızı, R.Yusifqızı, G. İbrahimova, R. Yusifoglu və digər qələm sahiblərinin yaradıcılığını görürük.

Müstəqillik illəri ədəbiyyatımıza yeni mövzular gətirilmiş, uşaq nəsrinin və poeziyasının qarşısında yeni-yeni üfüqlər açılmışdır. Bu günün uşaq ədəbiyyatında müstəqil Azərbaycan, vətən, Qarabağ, Heydər Əliyev, qaçqınlıq, müharibə konseptləri ön plana keçmişdir. Konseptlər dil daşıyıcılarının dünyaya, həyata baxışı, linqvokulturologiyası, adət-ənənəsi, etnoqrafiyası ilə sıx bağlıdır. "Mövced təsəvvürlərə görə, respicient mətni dərk etməsi prosesi zamanı dil vahidləri, əsasən sözlər beyində konseptləri hərəkətə gətirir və ya aktivləşdirir. Konseptlərin aktivləşdirilməsi onların gələcəkdə istifadəyə yararlı olması üçün dərk olunma vəziyyətinə gətirilməsidir. Respicient ayrı-ayrı konseptlər arasındakı əlaqələrin xüsusiyyətlərini müəyyən edərsə və onları vahid mənalı sistemə daxilində birləşdirərsə mətn bütövlükdə koherent olaraq dərk olunur"(1, 189). Əslində konsept mana və semantika ilə sıx bağlıdır. Konseptlər insanın şüurunda, təfəkküründə əks olunan hadisələrin dildə təzahürüdür desək yəqin ki, yanlışmarıq. Müstəqillik illərində yaranmış uşaq ədəbiyyatını əvvəlki dövrlərin ədəbiyyatından fərqləndirən əsas cəhət Qarabağ konsepti ilə bağlıdır. Müstəqillik dövründə yaranmış uşaq ədəbiyyatının böyük bir qismini məhz müharibə və Qarabağ konsepti təşkil edir. Bəhs etdiyimiz bu konseptlərin dillə ifadəsi də təbii ki, müəyyən özəlliklərə malikdir. G. İbrahimovun "Sona bülüllər", Simuzarın "qısı", "Evin kişisi" hekayələrində, Sevil Nuruqzının, Reyhan Yusifqzının, Rafiq Yusifoglunun, Zahid Xəlilin müxtəlif şeir və hekayələrində Qarabağ, müharibə konseptləri çox aydın cizgilərlə ifadə edilib. Məsələn, nümunələrə nəzər salaq: "Mənə də avtomat verəcəklər, ermənilər qıracaqam, gedə-gedə fikirləşirdim. Bunları yadıma salıb dözdürdüm. Bir də Xocalıya qayıdanda götürürük." (*Ibrahimova G. sah 33*); "Ermənilərin mürdarlığına bələd olanlar yavaş-yavaş köçməyə hazırlaşdırlar, ermənilərə allahın yaratdığı bir adi insan kimi baxanlar isə həyatın axarı ilə yaşamaqlarına davam edirdilər." (*Ibrahimova G. "Bağışla mənə Sonam", sah. 42*); Zahid Xəlilin "Xocalı qartalı", "Çarpləng", "Biz buradayıq", "Balaca kaşfiyyatçı" əsərində Vətən , müharibə, qaçqınlıq konseptləri ön planda dayanır. Bu əsərinin qəhrəmanları qorxmazdır, vətən uğrunda mübarizədə böyükliklərin köməyinə gəlmək arzusu ilə yaşayırlar.

Fuad Tarrının "Sıldırım" hekayəsi də hərdən vətənpərvərlik ruhunda yazılan bir əsərdir. Hekayədə Qarabağ uğrunda gedən müharibədən maraqlı bir epizod canlandırılıb. Hekayə bu cümlələrlə bitir: "Kişi abidə qarşısında diz çökdü. Uşaqlar da. Bu, ata-anaların yolunu davam etdirəcək övladların andı idi. Sədaqət andı" (*Fuad Tarrılı, Günççək. Bakı, 2005. s.159*).

Müstəqillik dövrü Azərbaycan uşaq ədəbiyyatında da maarifçilik ruhu yaşadılmaqdadır. Şübhəsiz ki, yeni dövrün maarifçi təzisləri daha fərqli olmalı, milli dəyərləri inkişaf etdirməklə yanaşı, bəşəri dəyərlərin də balansını qoruyub saxlamağa xidmət etməlidir. Cəlbedici internet resursları ilə rəqabətdə çəğdə uşaq ədəbiyyatı daha canlı, sadə dildə yazılmalı, nəinki uşaqların ürəyinə yol tapmalı, həm də ümummilli ideyalarla zəngin olmalıdır(2).

"Müstəqilliyimizin ikinci dövründə müstəqilliyimiz əbədiləşdiyi üçün ana dilimizə ardıcıl dövlət qayğısının nəticəsi olaraq əlifba və dövlət dili kimi

mühüm məsələlər həll olundu, dilimizin təmizliyi və inkişafı məsələləri dövrün aktual problemləri sırasına çıxarıldı" (3, 10).

Ümummilli liderimiz Heydər Əliyev uşaqları xalqın gələcəyi kimi dəyərləndirmiş, xalqın ədəbiyyatının, incəsənətinin, ümumən mədəniyyətinin inkişafına dərin önəm vermiş, ölkədə uşaq ədəbiyyatına da xüsusi qayğı göstərilməsini tövsiyə etmişdir. Uşaqlara olan belə diqqət tələb edir ki, qloballaşma şəraitində xalqımızın zəngin ədəbiyyatının tərkib hissəsi olan uşaq ədəbiyyatı, milli-mənəvi dəyərlərimizin əsas atributu kimi qorunsun və inkişaf etdirilsin. Bunun üçün "Azərbaycan uşaq ədəbiyyatının tarixi köklərini, mənsəyini araşdırmaq, ilk çağlardan onun hansı keyfiyyətlərinin sonrakı inkişafına necə təsir etdiyini, bu ədəbiyyatın söz sənətimizin müstəqil bir sahəsinə (qoluna) çevrilməsində tarixi-ictimai hadisələrin təsirini müstəqil etmək, beləliklə, uşaq ədəbiyyatının yolunu işıqlandırmaq və onun haqqı qiymətini vermək başlıca vəzifədir" (4, 5).

Şair və yazıçılarımızdan H.Ziyanın, T.Mahmudun, İ.Tapdıqın, X.Zəkilin, Ə.Quluzadənin, İ.Limanzadənin və başqalarının bu mövzuda yazdıqları əsərlər də diqqəti cəlb edir. Ancaq etiraf etmək ki, bu sahədə müəyyən uğurlar qazanılsa da, hələ Azərbaycanın, ulu öndərin, vətənin azadlığı uğrunda şəhid olan onlarla milli qəhrəmanımızın adına layiq əsərlərin yazılmasına çox böyük ehtiyac vardır. Ona görə ki, yeni nəslin vətənpərvər ruhda böyüməsi üçün bu tipli əsərlərin meydana gəlməsi vacibdir.

Yeri gəlmişkən qeyd etmək ki, XX əsr ədəbiyyatından fərqli olaraq XXI əsr ədəbiyyatında uşaq ədəbiyyatı nümunələri kiçik yer tutur. Sanki bu sahə unudulmuşdur. Həm XX əsrin sonu, həm də XXI əsrin uşaq ədəbiyyatının ən mahir ustası şair Zəhid Xəlildir desək, yəqin ki, yanlışdır. Sovet dövründə uşaqların sevimli yazıçısı olan Zəhid Xəlil müstəqillik illərində də uşaq ədəbiyyatı ilə ardıcıl məşğul olmuşdur. Müstəqillik illərində yazıçının təəssüf ki, çox az kitabı işıq üzü görmüşdür. Elə buna görə də müasir Azərbaycan uşaqlarının bu görkəmli uşaq yazıçısının son illərdə yazıb-yaratdığı əsərlərdən az xəbəri var. XX əsrin 60-cı illərində poeziya aləminə, 80-ci illərdən nəsr yaradıcılığına qədəm qoymuş Zəhid Xəlilin yaradıcılığı folklorla soykənər. Sənətkar uşaqlarla yaxından təmas yaratdığıca onlara ahəngdar, rəvan nitqə fikrini ifadə etmək bacarığına yiyələnməyi öyrədir. "Cəbənyastığı", "Çəmən", "Kəpənlər", "Dəvə" və sair şeirlərində təbiətə heyranlıq və pərəstişlə yanaşmalar portretli obrazlılıq nümunəsi kimi diqqəti cəlb edir. "Çəmən" şeiri şairin poetik yaradıcılığının ən yüksək zirvəsinə dayanır.

Bununla belə müstəqillik illərində yazıb-yaradan sənətkarların əsərləri də az deyildir. Bu illərdə İlyas Tapdıqın "Şeir sevən balalar" (2005), Zəhid Xəlilin "Dünyanın ən balaca nağılları" (2002), "Orxan və dostları" (2004), "Yumru yumaq və Qumru" (2011), Qəşəm İsbəylinin "Ay külək, nə əsirən?" (2006), "Elnur, Əkil və onların başına gələnlər" (2004), Rafiq Yusifoglunun "Aylı cığır" (1992), "Daha uşaq deyiləm" (2006), Ələmdar Quluzadənin "Alay komandiri" (1999), "Məhləimizin uşaqları" (2004), "Qürbətə düşsən dəş" (2008), "Dilotu" (2009), Oqtay Rzanın "Baldan şirin balalar" (2008), "Uşaq təbəssümü" (2009), Bahar Bərdəlinin "Ağ kəpənək" (1998), Səvinc Nuruqızının "Çarpələng" (2002), "İpəkçənin macəraları" (2007), "Aysu və Ay" (2009) və digər uşaq yazıçılarının əsərləri müxtəlif illərdə, az tirajla olsa da işıq üzü görmüşdür.

Son onilliklərin uşaq ədəbiyyatına nəzər yetirdikdə belə bir qənaətə olursan ki, söz sənətimizin bu sahəsinin məhsuldarlığı əvvəlki illərdən az olsa da, bu ədəbiyyat mövzu və ideyalar baxımından, fikri ifadə tarzi, konseptlər cəhətdən çox zəngindir. "Bildiyimiz kimi, gənc nəslin tərbiyə olunmasında uşaq poeziyası ən mühüm tərbiyə vasitələrindən sayılır. Uşaq şeirinin dilinin ən mühüm üstünlüklərindən biri onun sadə və aydın olmasıdır. Xalq yaradıcılığında qaynaqlanan və eyni zamanda klassik adət-ənənələrə soykənən müasir ruhu uşaq şeirləri obrazlı dil, fikir dərinliyi, poetik üslubi vasitələrin zənginliyi ilə diqqəti cəlb edir. Təkrarlar və qoşa sözlər uşaq təfəkkür tərzinə çox yaxın olduğu üçün belə şeirlərdə daha səciyyəvi bədii təsvir vasitəsi və spesifik əlamət sayılır" (5, 7).

Uşaqların dilinin, nitqinin formalaşmasında uşaq poeziyası, kiçik həcmli uşaq şeirlərinin əvəzsiz önəmi vardır. Uşaqların ilk dil açdığı dövrlərdə rastlaşdıqları ədəbiyyat nümunələri məhz şeirlər olur. Kiçik yaşlı uşaqlar şeirləri əzbərləməklə ədəbiyyatla tanışlığa başlayırlar. Şair Qəşəm İsbəylinin qələmə aldığı "Balaca-bapbalaca", "Nənəm təkdi" və s. əsərlərini vərəqlədikcə Vətən torpağının bərkətli, şoran çölləri, palçıq düzə çıxan, çox az insan övladının ayağı dayan daş-kəsəklə yolları gözündə canlanır.

"Uşaq şeirində sözlün iki dəfə təkrarı həm müxtəlif leksik və qrammatik mənaların ifadəsinə xidmət edir, həm də ritmik funksiya daşıyır" (6, 6).

Bu göllün adı

Bənövşə gölü.

Dəmə neyləyir

Bənövşə gölü

(Yusiföglü R. səh 10)

"Şairlərin tez-tez müraciət etdikləri vokativ sözlər, nidalar, təqlidi sözlər və uşaq sözləri şeirlərin uşaqlara, hətta əlifba ilə tanış olmayan körpələrə daha anlaşıqlı olmasına, onlara daha tez qatdırılmasına kömək edir. Belə şeirləri oxuyan, dinləyən uşaqlar və körpələr bu obrazlar aləminə sayahət edir, onları asanlıqla qavrayır və yaddaşına həkk edir. Bu baxımdan da uşaq şeirlərinə təkrarlar və qoşa sözlərin işlənməsinin intensiv səciyyə daşıması təsadüfi sayıla bilməz. Uşaq poeziyasında əsas dil vahidlərindən biri də vokativ sözlərdir. Vokativ sözlər, əsasən, nəvaziş, əzizləmə mənasında işləndiyi üçün" (5, 8) uşaqların nitqinə yol açır. Vokativ sözlər uşaq şeirlərini zənginləşdirən vasitələrdən biri kimi hər zaman diqqəti cəlb edir.

Laylay, körpə uşağım

Laylay, Şeşəqulağım

(Z. Xəlil, "Dovşanın layları", s.334)

Bözən şeirlərin dilində təkrarlara da çox rast gəlinir. M. Adilov üç dəfə təkrarlanan vahidləri yalnız ritm yaratmaq üçün olduğunu yazır. Belə ritmik təkrarlar uşaq şeirində müraciət, təbrik, tərənnüm, təsvir və s. yaradır (5, 35).

Məsələn,

Rənglə rafi

Rənglə rafi

Al qırmızı

Rənglə rafi

Rəngsaz göstün

Rəngləndir

Rənglə rafi

Hər tərəfi (S. Nuruqızı. səh 41)

Müstəqillik illərində yaranmış uşaq ədəbiyyatındakı dil özəllikləri əsasən leksik qatda təzahür edir. Çünki dilin ən dinamik və daim dəyişməyə məruz qalan qatı məhz leksikadır. Azərbaycan dili leksikasının mühüm bir layını da onomastik vahidlər təşkil edir. Müstəqillik illəri uşaq ədəbiyyatının onomastik layı da Sovet dönmindən fərqlənir. Onomastikanın bölmələri olan antroponimlərdən, toponimlərdən, etnonim və hidronimlərdən, ktematonimlərdən uşaq ədəbiyyatında çox tez-tez istifadə olunmuşdur. Xüsusilə yer adlarının gənc nəsə bürənilməsində, tarixi yerlərimiz haqqında uşaqlara məlumat verilməsində bu onomastik vahidlər əvəzsiz mənbədir. Məsələn,

Bu Şahbuz, o Kolant,
Bu Yaxır, o Biçənək.
Tanrı özlü yar olsun

Burani yurd seçənə! (R. Yusifoğlu. s. 13).

Müstəqillik illəri uşaq ədəbiyyatı üslub və obrazlılıq baxımından da müəyyən özəlliklərə malikdir. Səit və samit səslərin təkrarı poeziyada özünəməxsusluq yaradır. Məktəbəqədər uşaqların təfəkküründə onların nitqində səslərin, samitlərin, saitlərin necə səslənməsinin, tələffüzün formalaşmasını, onların beyninin inkişafı üçün yanılmacların da rolu az deyildir. Uşaq şeirlərində şeir-yanılmacların xüsusi yeri vardır. Məsələn,

On iki yaşlı Tutu,
Çıxıb çırpırdı tutu.
Bir quş isə uzaqdan
Hey oxuyurdu: Tu-tu

(Z. Xəlil, "Tutu", s. 166)

Müstəqillik illərində uşaq ədəbiyyatının leksikası da müəyyən özəlliyi ilə əvvəlki dövrlərdən fərqlənir. Əgər Sovet dövrü uşaq ədəbiyyatında dini leksika demək olar ki işlənmirdisə, 1990-cı ildən sonra yaranan ədəbi nümunələrdə dini məzmunlu leksik vahidlər "Allah, tanrı, peyğəmbər, Məka, Kəbə" kimi sözlərə mütəsir uşaq ədəbiyyatında intensiv halda rast gəlinir. Məsələn,

Şükür sənə, ulu Tanrı,
Məni baba eləmiş.
Şükür sənə, ulu Tanrı,
Ömrümə nur eləmiş.
(R. Yusifoğlu, səh. 81)

-Mehriban balalar, siz gəlməyəsiniz, Allah bilir nə olacaqdı? (İbrahimov G. Səh 25); "Qədim zamanlarda Əbdül Mütəllib adlı Məkkə hakimi var idi" (İbrahimova G. Ən qiymətli hədiyyə, s). Bu, Ərəbistanda gözlənilən Peyğəmbərdi, deyə fikirləşdi (İbrahimova G. s. 91). Müstəqillik illərində növbəti islam dini ilə bağlı, digər dini inanclarla bağlı leksika da uşaq ədəbiyyatında aktivləşdi. Məsələn, On beş yaşına çatan Zərdüştü biliyini daha da çoxaltmaq üçün ata-anasından izn alır ki, onu səyahətə çıxmağa icazə versinlər (İbrahimova G. "Dəhşətli nağıllar" s. 4); Bu zaman səmadan bir malək peyda olur və Zərdüştü Tanrının – Ahura Mazdanın yanına aparır. Dərgahda Zərdüşt İlahidən vəhy alır. (İbrahimova G. "Dəhşətli nağıllar" s. 4).

Müstəqillik illəri uşaq ədəbiyyatı frazeologizmlərlə də zəngindir. Bu haqda N. İsgəndərova yazır: "Azərbaycan uşaq poeziyasının dilində frazeologizmlər fəallaşdı, şairlərin yaradıcılıq laboratoriyasında yeni keyfiyyətlər yarandı. Sədə və aydın şeir dili üçün bu keyfiyyətlər çox lazımdı. Dil sisteminin

hər bir elementi kimi, frazeologizmlər və məcazlaşmış başqa lüğəvi vahidlər uşaq şeirlərinin dilinin ən aktiv üslubi faktına çevrildi. Bu zaman uşaq şeirlərinin dilində məzmun zənginliyi yarandı. Obrazzarətə tipologiyasına frazeoloji birləşmələr də öz payını verdi. Obraz bolluğu yarandı, üslubi effekt, mona dəyəri çoxaldı. Ona görə də dil qanunlarını müəyyənləşdirərkən, hər hansı dil hadisəsini, faktını arayarkən uşaq şeirlərimizə də qaynaq kimi müraciət etmək yerinə düşər" (7, 14). Məsələn, O özündən kiçiklərə də, böyüklərə də əl qaldırır. (G. İbrahimova. s. 8); İlan isə yenə də ondan əl çəkmirdi (G. İbrahimova. s. 100); Danışqı dilində olduğu kimi, uşaq ədəbiyyatında, bəddi üslubda da frazeologizmlərin ən çox sənəti növü işlənilir. İnsanın bədən üzvləri ilə bağlı olan frazeologizmlər yuxarıdakı nümunələrdə də olduğu kimi, uşaq ədəbiyyatında çoxluq təşkil edir.

Müstəqillik illərində alınma leksikada da özəlliklər mövcuddur. Alınma sözləri bəhs etdiyimiz dövrdə əsasən Avropa mənşəli leksik vahidlər təşkil edirdi. Məsələn, - Düzüdü ki, sizin müdafiət etdiyiniz Timsah internetə elə bir şəkil qoyub? (G. İbrahimov. "Kriminal hadisə"

Araşdırmaımızdan belə nəticəyə gəldik ki, müstəqillik illərində yaranmış uşaq ədəbiyyatı əvvəlki dönlərdə uşaqlar üçün yazılmış nəsr və nəzm əsərlərinin dil xüsusiyyətlərini qoruyub saxlamaqla bərabər bir sıra özəllikləri də özündə ehtiva edir ki, bu xüsusiyyətlərlə gələcək tədqiqatlarımızda daha detallı şəkildə tanış olacağıq.

ƏDƏBİYYAT

1. Abdullayev Ə. Ə. Aktual üzvlənə, mətn və diskurs. Bakı: 2011
2. <http://www.dilededebiyat.net/cocuk-edebyati/dil-gelisiminde-cocuk-kitaplarinin-rolu>
3. Hacıyeva N. Müstəqillik dövrləri Azərbaycan ədəbiyyatının dil və üslub xüsusiyyətləri. Fil. ü. elm. dok. elmi dərcəsi almaq üçün təqdim edilmiş dissertasiyanın avtoreferatı. Bakı, 2015.
4. Heydərova Z. XX əsrin əvvəllərində Azərbaycan uşaq ədəbiyyatının dili və üslubu. Fil. ü. fə. dok. diss. avtoreferatı. Bakı, 2016.
5. Mirzəyeva G. Müstəqillik dövrü Azərbaycan şeirlərinin dil və üslub xüsusiyyətləri. Fil. ü. fə. dok. elmi dərcəsi almaq üçün təqdim edilmiş dissertasiyanın avtoreferatı. Bakı, 2018
6. Adilov M., Mərdanov V. Uşaq və şeir. Bakı: Maarif, 1983.
7. İsgəndərova N. Azərbaycan uşaq poeziyasının dil və üslub xüsusiyyətləri. (1980-2000-ci illər). Fil. ü. fə. dok. diss. Bakı, 2012.

РЕЗЮМЕ

АЙШАН ЗАРБАЛИЕВА ВЗГЛЯД НА ОСОБЕННОСТИ ЯЗЫКА ДЕТСКОЙ ЛИТЕРАТУРЫ В ГОДЫ НЕЗАВИСИМОСТИ

В статье повествуется об особенностях языка детской литературы, зародившейся в Азербайджане в годы независимости (1991-2019). По мере того, что самой меняющейся и интенсивной частью языка является лексика, все изменения по этой причине проявляются именно в этой части языка. Лексика, тематика, а также идея детской литературы периода независимости частично отличается от литературы предыдущих

времен. Эти различия как и в лексике проявляются и в концептах. Есть концепты, которые выступили в роли основного фактора в процессе формирования особенностей языка детской литературы только в годы независимости.

Ключевые слова: проза, поэзия, независимость, лексика, дети, литература.

SUMMARY

AYSHAN ZARBALIYEV

**A LOOK AT THE LINGUISTIC FEATURES OF CHILDREN'S
LITERATURE IN THE YEARS OF INDEPENDENCE**

The article deals with the language features of children's literature formed in Azerbaijan during the years of independence (1991-2019). As the lexicon is the most changeable and intensive layer of language, the changes have mainly gone to this level of language. During the years of independence, lexicon, theme, and idea of children's literature differ partially and slightly, not completely from the literature of the previous periods. These changes are reflected in the concepts as well as in the lexicon. There are some concepts that have only started to act as the main factor in the formation of the linguistic characteristics of children's literature in the years of independence.

Keywords: prose, poetry, independence, lexicon, children, literature.

(Akademik Əbülfəz Amanoğlu Quliyev tərəfindən təqdim edilmişdir)

